

[Ministeren for Landbrug og Fiskeri.]

vil skifte, efter som de forskellige Interesser gør sig gældende hos de paagældende. Jeg udtalte ved Forelæggelsen, at sikkert mange af disse alt for smaa Husmandsbrug ejes af Landmænd, der ikke for Tiden ønsker at faa Tillægsgjord, fordi de enten har Indtægter ved Siden af eller driver deres Brug paa en saadan Maade, at de kan faa tilstrækkeligt ud af Ejendommen uden at faa Tillægsgjord, nærmest som Havebrug eller lignende. Det er slet ikke sikkert, hvis man stiller et saadant Spørgsmaal i Dag, at man da vil faa det samme Svar, som man vilde faa om 5 Aar eller vilde have faaet for 5 Aar siden. Forholdene skifter, saa jeg tror ikke, man kommer til nogen Klaring af Spørgsmaalet ved at søge saadanne Oplysninger paa et bestemt Tidspunkt. Det maa afgøres til hver Tid af de enkelte under Hensyn til, hvorledes Forholdet da ligger for dem, og det maa afgøres af de Myndigheder, der administrerer Loven, om der er Rimelighed for at støtte dem i Bestræbelserne for at faa Tillægsgjord.

Naar det ærede Medlem saa siger, at Kravet om Ekspropriation, som nu her rejses, og som er rejst med Styrke — det sagde det ærede Medlem ikke — af Husmandsforeningerne, i høj Grad bidrager til at splitte Landbruget, vil jeg hertil sige, at naar man fra det store Landbrugs Side ikke kan se, hvilken uhyre Interesse dette Spørgsmaal har for det mindre Landbrug, saa maa man ogsaa være forberedt paa, at Interessemødsætningerne paa dette Punkt ingenlunde kan udjævnes. Det er et yderst vigtigt Spørgsmaal for Tusindvis af mindre Landbrugere; hvis man ønsker Samlingen for Landbruget med Hensyn til dette Spørgsmaal, maa det store Landbrug forstaa, at der her bør tages Hensyn til de smaa Landbrugere, ellers kan man ikke vente, at der vil ske en Samling om hele dette Spørgsmaal.

Det ærede Medlem sagde dernæst, at er Ekspropriationen først indført, saaledes som det her foreslaas, gældende for Ejendomme af en vis Størrelse, saa vil den sikkert blive udvidet. Jeg synes egentlig, det ærede Medlem hermed giver den mest varme anbefaling af Forslaget, man kan tænke sig, for der er dog ingen i denne Sal, der i fuldt Alvor vil tro, at en Ekspropriationsbestemmelse, man har indført, vil blive udvidet, hvis det ikke viser sig i Praksis, at det har været klogt, heldigt og rigtigt at gennemføre den. Selv om man nu har en forskellig Opfattelse af Problemerne, tror jeg dog, man maa erkende fra alle Sider, at der

først paa en eller anden Maade løst en Opgave — selv om et enkelt Parti har ment, det var urigtigt —, saa kan man ikke tænke sig, at de, der har gennemført denne Opgave, skulde ønske at udvide den; hvis det viser sig at have været urigtigt. Nej, hvis det ærede Medlem fastholder den Opfattelse, at er Ekspropriationsbestemmelsen først indført, saa vil den ogsaa blive udvidet, saa siger det ærede Medlem i Virkeligheden hermed, at han føler sig overbevist om, at er Bestemmelsen først indført, saa vil den i Praksis vise sig at have saa stor Betydning, at den ogsaa vil blive udvidet.

Det ærede Medlem tilføjede, at efter hans og hans Partis Opfattelse er Ejendomsretten noget af det vigtigste i et sundt Samfund. Jeg troede nu alligevel, det ærede Medlem havde oplevet saa meget i de sidste 5—6 Aar, at hans Respekt for Ejendomsretten havde været noget vaklende. Hvis man rigtigt vil se paa Forholdene, som de har udviklet sig, se paa, hvordan Ejendomsretten og den frie Pantesætningsret og den lette Kreditgivning har ført Landbruget ud i Ulykker, saa kan det ikke være andet, end at den Respekt for disse Teorier og den Tiltro til deres Lyksalighed for Landbruget maa være blevet i høj Grad svækket i de senere Aar. Tankerne om Fæste og Samfundseje, Statslaan o. s. v. til Landbruget, selv om det medfører betydelige Forpligtelser og Indskrænkninger i den frie Dispositionsret, er noget, der breder sig ogsaa i det ærede Medlems Parti her paa Rigsdagen.

Derfor tror jeg, at det er et meget uheldigt Tidspunkt for det ærede Medlem at ville føre dette i Marken for dermed at hindre Ekspropriationens Gennemførelse. Det ærede Medlem maa endelig ikke tro, at det er en saadan tilfældig Opfattelse; vi har angaaende dette Forhold. Det ærede Medlem og andre ærede Medlemmer ved godt, at hele Spørgsmaalet om Fremskaffelse af Tillægsgjord til de alt for smaa Husmandsbrug ikke kan løses i det Omfang, det ærede Medlem nævnte, hvis ikke man faar gennemført en Ekspropriationsbestemmelse.

Jeg tror ikke paa — det vil jeg gerne gentage —, at denne Bestemmelse, naar den først er gennemført, vil faa saa overordentlig stor direkte Betydning; men jeg tror i høj Grad, den vil fremme Forhandlingsviljen hos de paagældende Jordsælgere, saaledes at Spørgsmaalet vil blive løst uden en direkte Ekspropriationsindgriben.

Det ærede Medlem sagde — og det synes jeg ikke klædte ham godt, for han ved jo godt, at det er ikke rigtigt —, at Regeringen ønsker ikke og vil ikke fremme